

Motion till riksdagen

1987/88:So30

av Alf Svensson (c)
med anledning av prop. 1987/88:176 om
äldreomsorgen inför 90-talet

Trygghet och valfrihet för äldre

I Sverige finns för närvarande ca 1,5 miljoner människor som är 65 år och däröver. Det totala antalet äldre beräknas inte öka under återstoden av 1900-talet. Antal personer i åldrarna 80 år och däröver kommer emellertid, enligt statistiska centralbyråns prognoser, att öka med ca 90 000 och väntas uppgå till nästan 440 000 fram till år 2000. Detta innebär att stora krav på en väl fungerande äldreomsorg kommer att ställas på samhället. Både ekonomiska och personella resurser behöver förstärkas. Planeringen av äldreomsorgens inriktning och verksamhet måste enligt kristdemokratiskt synsätt styras av människors behov och önskemål.

Kds ställer sig bakom de mål för samhällets äldreomsorg som formulerats i äldreberedningens slutbetänkande (SOU 1987:21) Äldreomsorg i utveckling:

- Alla människor skall ha rätt till en god service och vård. Den skall ges på ett sakkunnigt sätt och med respekt för den enskildes integritet. Den enskildes möjligheter att bibehålla och/eller utveckla sin funktionsförmåga skall stärkas.
- Alla människor skall, oberoende av behovet av service och vård, ha rätt till delaktighet och gemenskap med andra människor. Detta innebär att den enskildes behov av kontakter, aktiviteter och ett varierat dagsinnehåll skall främjas. Individens intressen och vanor skall respekteras och understödjas.
- Äldre människors behov av service och vård bör främst tillgodoses genom åtgärder som är till för alla. Insatserna skall inte göras beroende av den enskildes ålder.

Vård i hemmet

För de allra flesta människor upplevs det egna hemmet som den plats där behovet av trygghet och ett fredat privatliv bäst tillgodoses. Att underlätta för människor att få bo kvar hemma trots sviktande hälsa och funktionsnedsättningar måste därför vara huvudinriktningen för samhällets äldreomsorg. Förutsättningen för att människor ska kunna känna sig trygga i sin hemmiljö är att hemtjänst, hemsjukvård och andra stödinsatser verkligen fungerar.

I den omstrukturering som skett de senaste åren har inte de äldres behov av trygghet och kontinuitet alltid tillgodosetts. En ständig växling av vårdbiträden förekommer t. ex. på många håll vilket skapar otrygghet och otrivsel

för både vårdtagare och personal. Ökade personalpolitiska insatser måste därför prioriteras för att minska omsättningen av personal inom hemtjänsten.

Vårdyrken måste ges högre status bl. a. genom aktiv opinionsbildning, förbättrad grundutbildning och fortbildning för personalen samt genom förbättrade möjligheter för det enskilda vårdbiträdet att påverka sin arbets-situation.

De 200 milj. kr. som riksdagen beslutat tillföra kommunerna för år 1989 och 1990 för personalutvecklande åtgärder bör också kunna utnyttjas till förbättringar när det gäller hjälpmedel, arbetstider och lönevillkor.

Mot. 1987/88
So30

Ålderdomshem och sjukhem

Regeringens proposition redovisar en total omsvängning när det gäller inställningen till frågan om ålderdomshemmen. Skriften Socialstyrelsen redovisar 1986:15 har rubriken "Att lägga ned ålderdomshem". Under 1986 och 1987 var fortfarande budskapet från socialdepartementet och socialstyrelsen att alla ålderdomshem skulle vara borta år 2000. Från kristdemokratiska kommunpolitiker har vi fått rapporter om att så sent som för ett år sedan var att socialstyrelsens besked vid konferenser i länen att alla ålderdomshemsplatser skulle bort och antalet sjukhemsplatser skulle halveras till år 2000.

När man nu kan läsa i propositionen att "den boendeform som ålderdomshemmen representerar behövs även i framtiden" måste man konstatera att regeringen tvingats böja sig för det kompakta opinionstryck som krävt att ålderdomshemmen ska finnas kvar även i fortsättningen. Eftersom kds deltagit i denna opinionsbildning hälsar vi regeringens omsvängning med tillfredsställelse. Det är emellertid viktigt att påpeka att många ålderdomshem för närvarande befinner sig i ett skick som inte motsvarar de kvalitetskrav som måste ställas på ett modernt boende. Kds menar därför att statsbidraget för de kommunala bostadstilläggen måste höjas, vilket utvecklas närmare nedan.

Statsbidrag

Med anledning av socialutskottets förslag (SoU 1987/88:15) beslutade riksdagen nyligen att statsbidraget till kommunernas äldreomsorg ska utformas så att det blir neutralt i förhållande till omsorgsform. Kds har tidigare i motioner framfört krav på en sådan förändring. Det nya bidragssystemet ger kommunerna större möjligheter att utforma äldreomsorgen efter förutsättningarna i den enskilda kommunen.

Statsbidraget kommer fr. o. m. den 1 januari 1989 att utgå med 34 000 kr. per årsarbetare bland vårdpersonal inom såväl hemtjänsten som ålderdomshemmen. För att effekterna av omläggningen inte ska drabba enskilda kommuner medan andra tjänar på omläggningen kommer vissa övergångsbestämmelser att gälla under de två första åren. Detta har kds ställt sig bakom.

För närvarande lämnas statsbidrag med 25 % av de kostnader kommu-

nerna har för de kommunala bostadstilläggen (KBT). Kds anser att statsbidraget bör utgå med 50 % av kostnaderna för KBT. Detta skulle utgöra en stimulans för en nödvändig upprustning av rumsstorlek och standard på ålderdomshemmen så att de uppfyller de krav om minimistandard som fastslogs i bostadsutskottets betänkande (BoU 1986/87:15). Kravet är att bostaden skall bestå av ett rum och koksåp samt wc och dusch. Bostaden skall vidare vara så stor att den kan användas även av en rullstolsbunden eller på annat sätt handikappad person.

Statsbidraget till färdtjänst utgår f. n. med 35 % av huvudmannens brutodrifstkostnader för färdtjänsten. Kds delar äldreberedningens förslag att färdtjänsten behöver vidareutvecklas så att den enskilde kan resa enkelt och bekvämt till ett pris som är jämförbart med kollektivtrafikens avgifter.

Stöd till närstående vårdare

Kristdemokraterna anser det självklart att anhöriga och andra närstående skall uppmuntras att göra insatser inom omsorgen om äldre. Detta kan ske genom avlösning för närståendevårdarna, psykologiskt stöd i form av en erfaren kontaktman, sjukvårdsutrustning, stöd till bostadsförbättringar m. m. Rätten till lagstadgad semester och rätt till utbildning för närståendevårdarna bör kommunerna också svara för. En förutsättning för anhörganställning är givetvis att den anhöriga och omsorgstagaren inte bor alltför långt ifrån varandra. I vissa fall är det helt enkelt nödvändigt att endera parten flyttar. För att underlätta en sådan flyttning bör bidrag utgå till den som flyttar på samma sätt som AMS flyttningsbidrag. Detta har kds föreslagit i en särskild motion.

I en SPRI-rapport "Omsorg i det tysta – Anhörigas roll i äldreården" har Lennart Johansson kommit fram till att det skulle kosta samhället två miljarder kronor varje år att ersätta de anhörigas insatser med offentlig vård i någon form. I det räkneexemplet ingår inte de anhörigas insatser som är okända av hemsjukvården. Hade de tagits med i beräkningen skulle siffran vara betydligt högre. Det skulle alltså få mycket stora konsekvenser för samhället om de anhöriga skulle upphöra med sina insatser.

De 10 milj. kr. årligen under två år som i propositionen föreslås avsättas från allmänna arvsfonden till socialstyrelsen för att initiera förnyelsearbete för ett utvecklat stöd till närstående kan mot denna bakgrund bara ses som en mycket blygsam insats.

Ändrat huvudmannaskap

Under den allmänna motionstiden i år uppmärksammade kds i en motion de problem som uppstått genom att omsorgen och vården av de äldre handhas av två olika huvudmän, kommunerna och landstingen. Kristdemokraterna anser att hela ansvaret för omsorg och vård av äldre bör ligga under primärkommunernas ansvarsområde. Nu meddelas i regeringens proposition att en delegation ska tillsättas som får i uppdrag att analysera de ekonomiska och organisatoriska konsekvenserna av ett ändrat huvudmannaskap. Delegationen bör enligt föredragande statsråd ha slutfört sitt arbete

Mot. 1987/88
So30

vid utgången av detta år och målsättningen är att de förändringar som blir aktuella skall kunna genomföras fr. o. m. den 1 januari 1991.

Mot. 1987/88

So30

Detta är ett steg i rätt riktning.

Hemställan

Med hänvisning till vad som anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till närståendevårdare,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om statsbidrag till kommunalt bostadstillägg i enlighet med motionen,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att äldreomsorgen bör handhas av en huvudman.

Stockholm den 2 juni 1988

Alf Svensson (c)